

організаційних форм будівництва, к унифікації і типізації їх елементів і к формуванню і розвитку на цій основі раціональних організаційних структур управління.

Література

1. Залуніна, О. М. Роль цільових показувачів в визначенні прогностических оцінок для будівельної галузі [Текст] / О. М. Залуніна // Бизнес Информ. — 2014. — № 3. — С. 160–165.
2. Залуніна, О. М. Побудова агрегатів ознак будівельного комплексу території для концептуальної схеми групування [Текст] / О. М. Залуніна // Восточно-Европейский журнал передовых технологий. — 2014. — № 4/3(70). — С. 29–33. doi:10.15587/1729-4061.2014.26278
3. Hakansson, H. Construction companies and how they acquire knowledge through business interaction [Text] / H. Hakansson, M. Ingemansson // The IMP Journal. — 2011. — Vol. 5, Iss. 2. — P. 67–78.
4. Bygballe, L. Public Policy and Industry Views on Innovation in Construction [Text] / L. Bygballe, M. Ingemansson // The IMP Journal. — 2011. — Vol. 5, Iss. 3. — P. 157–171.
5. Bygballe, L. E. The logic of innovation in construction [Text] / L. E. Bygballe, M. Ingemansson // Industrial Marketing Management. — 2014. — Vol. 43, № 3. — P. 512–524. doi:10.1016/j.indmarman.2013.12.019
6. Шилов, Э. И. Проектирование в строительстве [Текст] / Э. И. Шилов // Экономика, организация и управление. — К.: Урожай, 1992. — 176 с.
7. Чудновский, Д. М. Некоторые методические аспекты исследования межпродуктового отраслевого комплекса [Текст] / Д. М. Чудновский, С. П. Баранова // Экономика и математические методы. — 1972. — Т. VIII, Вып. 6. — С. 946–954.
8. Красовский, В. П. Инвестиционные проблемы народно-хозяйственных комплексов [Текст] / В. П. Красовский. — М.: Наука, 1975. — 422 с.
9. Лемешев, М. П. Комплексные программы в планировании народного хозяйства [Текст] / М. П. Лемешев, А. М. Панченко. — М.: Экономика, 1973. — 176 с.

10. Самусева, Р. Ф. Перспективное планирование развития регионального строительного комплекса [Текст] / Р. Ф. Самусева. — М.: Стройиздат, 1979. — 160 с.
11. Рекитар, Л. А. Строительный комплекс в международном разделении труда [Текст] / Л. А. Рекитар // Мир, экономика и международные отношения. — 1978. — № 2. — С. 57–66.
12. Терш, Г. В. Региональное развитие строительного комплекса [Текст] / Г. В. Терш. — М.: Стройиздат, 1985. — 45 с.
13. Комаров, И. К. Совершенствование хозяйственного механизма в строительстве [Текст] / И. К. Комаров. — Мысль, 1984. — 220 с.
14. Залуніна, О. М. Побудова концептуальної схеми групування областей України по макроекономічним параметрам в будівельному секторі [Текст] / О. М. Залуніна // Проблеми економіки. — 2014. — № 4. — С. 91–96.

ВИЗНАЧЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ГАЛУЗЕЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ З РЕГІОНАЛЬНИМ БУДІВНИЦТВОМ

У статті розглянуто склад будівельного комплексу, який включає суміжні галузі. Сформована таблиця нормалізованих даних за основними показниками суміжних галузей будівельного сектора та визначено рейтингові оцінки по кожній галузі. Доведено, що необхідною і важливою ознакою цілісності будівельних систем є єдність ресурсного забезпечення. Ресурсне єдність як і загальна мета функціонування, дозволяє правильно підійти до визначення складу будівельних систем.

Ключові слова: будівельна галузь, будівельний комплекс, міжгалузеві зв'язки, коефіцієнти витрат.

Залуніна Ольга Михайлівна, кандидат технічних наук, доцент, кафедра менеджменту, Кременчуцький національний університет ім. Михайла Остроградського, Україна, e-mail: olvialavina@yandex.ru.

Залуніна Ольга Михайлівна, кандидат технічних наук, доцент, кафедра менеджменту, Кременчуцький національний університет ім. Михайла Остроградського, Україна.

Zalunina Olga, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskiy National University, Ukraine, e-mail: olvialavina@yandex.ru

УДК 351.9: 330.33: [339.9]

DOI: 10.15587/2312-8372.2015.38312

Шевченко Б. О.

ВІДНОСИНИ ПАРТНЕРСТВА В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В роботі розглянуті напрями використання відтворювального потенціалу відносин партнерства між державою і бізнесом в контексті вирішення завдань реформаційних перетворень національної економіки в умовах глобалізації. Обґрунтована актуальність модернізаційних змін у підходах до державного устрою і державного управління за моделлю «активізуючої держави відповідно до теорії «нового державного управління».

Ключові слова: суспільно-економічні трансформації, глобалізація, ринковий фундаменталізм, нове державне управління, державно-приватне партнерство.

1. Вступ

Сучасний етап економічного розвитку характеризується процесами глобалізації, кризь призму яких має розглядатися трансформація будь-якої національної економічної системи, яка є складовою світової еконо-

міки, елементом її структури і, відтак, зазнає на собі її вплив. Проте, нинішній етап глобалізації набуває спотвореного характеру, увібравши суперечності періоду занепаду індустріального ладу і ліберальної моделі розвитку в найбільш розвинених країнах. При цьому процес становлення постіндустріального суспільства,

що покликаний подолати ці суперечності і, на погляд автора, має базуватися на новій парадигмі трансформації світової економіки в напрямі інтегрального економічного ладу і багатополарного світового порядку, відбувається в умовах наростаючої кризи і прояву тенденцій перебудови світової економічної системи, в умовах, коли «...загальноцивілізаційні ознаки кризи сприймаються вітчизняними елітами як прояв цивілізації» [1]. Все це загострює проблему вибору вектора трансформаційних змін національної економічної системи, актуалізує питання формування кінцевої мети трансформаційних зрушень, визначення шляхів і методів її досягнення.

2. Аналіз літературних даних та постановка проблеми

Характер змін і перетворень економічної системи України обумовлюється впливом процесів глобалізації і постіндустріальних викликів. Але більшою мірою трансформація тут пов'язана зі зломом планової адміністративно-командної системи і переходом до ринкової системи господарювання. Значні негативні наслідки реформ — трансформаційний спад, деформація структури економічної системи, розширення суспільства, зниження рівня життя більшої частини населення, явища деіндустріалізації і технологічної відсталості — виявилися наслідком неадекватності ліберальної моделі проведенням перетворенням, ігнорування принципів системності та соціальної відповідальності. Здійснювані в країні трансформаційні зміни у руслі ліберальної моделі ринкового фундаменталізму, супроводжувалися відкриттям кордонів з виокремленням експорторієнтованих блоків у господарській системі країни, їх відокремленням від інших секторів економіки, що порушувало цілісність економічного організму. Наслідком проведеної ліберальної політики, а також політики у сфері перерозподілу власності стало виділення потужних монополістичних державно-корпоративних, олігархічних структур, які в умовах розмитості інституційних рамок господарської діяльності відіграють значну дерегулюючу роль на противагу силам ринку і держави. Результати трансформації економіки країни зумовили її слабку адаптивність до викликів глобалізаційних процесів, низьку конкурентоспроможність та інтегрованість у світову економіку, визначили її роль периферійного актора — об'єкта зовнішніх впливів.

Перетворення у сфері відносин власності, які справедливо вважаються стрижнем усієї сукупності економічних відносин, не були спрямовані на створення класу ефективних власників. У цілому ситуація у сфері відносин власності характеризується таким: невирішеність проблеми зниження рівня монополізації економіки і створення конкурентного середовища; незбалансованість інтересів окремих суб'єктів ринкових відносин; клановість, що втілюється у процесах зрощування влади і власності; корумпованість та надмірна забюрократизованість адміністративних процедур, що призводить до прийняття рішень не на користь ефективних власників, а на користь «потрібних» суб'єктів тощо.

Негативні наслідки реформ багато в чому можна було б подолати, якби держава відігравала активну регулюючу роль у трансформаційних процесах, правильно формулювала цілі і визначала засоби їх досягнення. На жаль, обрана ліберальна модель розвитку сприяла самовідмові держави від регулюючих функцій і спотво-

ренню її ролі у соціально-економічних перетвореннях, а підміна реформаторами цілей і неадекватний вибір засобів їх досягнення деспрямували економічну систему з прогресивного трансформаційного шляху. Вважаємо, що довготривалість трансформаційної кризи значною мірою була обумовлена слабкою здатністю суб'єктів державного управління вчасно адаптуватися до мінливих умов господарювання, глобалізаційних і постіндустріальних викликів. А відсутність комплексу стратегічних соціально-економічних цілей, обґрунтованих пріоритетів розвитку економіки країни загострила негативні і деструктивні прояви такого становища. Необхідність активізації державного регулювання економічних процесів актуалізує проблему підвищення його ефективності в оптимальному поєднанні з ринковим механізмом. Базові принципи вільного ринку — чесна конкуренція, недоторканність приватної власності, заохочення ділової ініціативи — повинні бути непорушними. Держава ж має створювати сприятливі умови для активізації підприємницької діяльності, тому що саме підприємець — головна рушійна сила економічного розвитку.

Автор констатує, що зазначені недоліки реалізованої моделі розвитку, наявні суперечності і деформації не заважають на офіційному рівні заявляти, що період переходу до ринкової економіки в Україні завершений. На думку ж автора статті, питання полягає у необхідності визначення конкретної моделі її втілення, тому що, незважаючи на наявність у сформованій моделі спільних рис, притаманних ринковій економіці, вона має свої специфічні відмінності. Сформовану національну модель капіталізму різні автори визначають по-різному: «корпоративно-кримінальний», «бюрократичний», «адміністративно-номенклатурний», «периферійний» [2–4] або «кримінально-олігархічний» [5]. Якщо вважати, що така модель є цільовою, то можна погодитися, що трансформаційний період в Україні завершений. Якщо ж кінцевою метою вважати модель змішаної, соціально орієнтованої економіки, яка переважає у більшості розвинених країн, то в цьому випадку стверджуємо, що трансформаційний період ще далекий від завершення [4].

Таким чином, якщо трансформаційний період ще не завершений, то залишаються відкритими питання про подальші шляхи трансформації, механізми і рушійні сили, які спрямують цю трансформацію в потрібне русло. У вітчизняних науковців практично склався консенсус щодо вичерпаності тієї моделі розвитку, яка сформувалася в останні роки і яка характеризується як боргова, несумісна з інноваціями і конкуренцією, обумовлена перманентним розподілом активів. Така модель призводить до накопичення критичних дисбалансів між зростаючим обсягом перерозподіленого багатства і спадною ефективністю економічної діяльності, до поширення корупції як системного елемента механізму управління, до руйнування єдиного соціального і територіального простору країни. Наявні проблеми особливо явно загострили загроза державній цілісності і суверенності, продемонструвавши назрілу необхідність і безальтернативність всебічної модернізації, зміни моделі розвитку.

3. Об'єкт, мета та задачі дослідження

Об'єктом дослідження є процес формування і реалізації партнерських відносин держави і підприємницьких структур.

Метою статті є аналіз і обґрунтування проблем у відносинах держави і бізнесу стосовно формування адекватного партнерства в контексті вирішення завдань трансформаційної перебудови національної економіки.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі завдання:

- з'ясувати зміст та ступінь об'єктивності еволюційних трансформацій відносин держави і бізнесу в умовах глобальної кризи моделі ринкового фундаменталізму;
- окреслити контури функціональної альтернативи ринковій моделі розвитку як втілення процесів конвергенції ринкового саморегулювання і державного управління, самоутвердження організаційних форм горизонтальних зв'язків держави і бізнесу на засадах партнерства;
- визначити напрями трактування феномена партнерства держави і бізнесу в контексті суспільних трансформацій.

4. Напрями реалізації потенціалу партнерства держави і бізнесу в умовах концептуальної модернізації функцій сучасної держави

Автор вважає, що модернізація вітчизняної економічної системи має реалізовуватися одночасно в двох напрямках. Перший передбачає перехід на високоіндустріальний рівень економічного розвитку і створення умов для переходу до постіндустріальної економіки шляхом модернізації виробничо-технологічної бази на інноваційних засадах і розвитку постіндустріальних секторів економіки. Зазначене означає, що намагання опанувати постіндустріальні технології залишаться нездійсненими без вирішення проблем реіндустріалізації виробничого потенціалу країни. Автор вважає неможливими спроби осідлати висхідні хвилі трендів піднесення новітнього технологічного укладу без забезпечення відповідної матеріально-технічної бази, кадрового потенціалу, адекватного наукового ресурсу. Тобто нинішній етап модернізації національної економіки не передбачає генерування принципово нових знань і інновацій, які потребують значних фінансових ресурсів і довготривалих творчих зусиль, і які не можуть бути реалізовані на застарілій матеріально-технічній базі. Радше, на думку автора статті, завдання поточного моменту полягає у всебічному і всеохоплюючому використанні вже досягнутого рівня знань та світових досягнень науки і техніки, залученні і використанні апробованих прогресивних технологій. Підкріплення такого твердження знаходимо у академіка Гальчинського А. С.: «Сьогодні у нас інше завдання — реіндустріалізація економіки країни. Цей етап, що поєднує в собі запровадження сучасних інтенсивних технологій та подальше відчутне зростання продуктивності праці, перескочити неможливо» [6].

Другий напрям полягає у відтворенні ринкового механізму господарювання у взаємодії з державним регулюванням, яке сьогодні виявилось деформованим і неефективним. Формування сучасної ринкової системи передбачає перетворення в рамках інституціональної реформи, забезпечення прозорого конкурентного середовища, реформи концепції державного управління, заснованої на так званих принципах оптимальної достатності [6]. В їх основі лежить не дилема «або — або» (або

ринку, або держава), а спілка «і — і»: і ринок, і держава. Загалом, як пише один з найавторитетніших економістів другої половини ХХ ст. Дж. Гелбрейт, економіка не знає абсолютів. Звідси єдиною можливою політикою держави щодо ринку є політика неупередженого прагматизму. Там, де ринок робить свою справу, йому не слід заважати. Там, де він не справляється зі своїм завданням, слід допомагати йому, вдаватися до регулювання [7].

Не заперечуючи ринкових засад, як найефективніших принципів організації відносин суб'єктів економічної діяльності, автор вважає, що є обґрунтовані підстави стверджувати, що сфери безроздільного домінування суто ринкових регуляторів (порівняно з державними) значно звузились. На думку автора статті, гнітючим є поширення суто ринкових принципів поведінки на всі інші — неекономічні — сегменти суспільного життя. Як наслідок — пише Дж. Сорос — «соціальні цінності прог्राють ринковим» [8]. Автор говорить про те, що канонічні механізми ринку втрачають свою адекватність у спробах утвердження постіндустріальних цінностей як втілення ідей гуманізації суспільства, вирішення надскладних соціальних завдань розвитку — подолання бідності, зростаючої диференціації доходів, забезпечення стрімкої інноваційної перебудови економіки тощо. Ринок, як єдиний спосіб організації економічного життя суспільства, втрачає свою гнучкість, еластичність, починає працювати в режимі критичних навантажень, споживає більше енергії, ніж продукує. Це наочно демонструє, зокрема, криза 2008–2009 р.р., супроводжувана масштабними втратами світової економіки. Оцінка таких втрат, аналіз їх причин є підставою для висновку: економіка, що функціонує на засадах ринку та відповідних механізмах, втрачає свою функціональну дієздатність, потребує сутнісної перебудови [6]. При цьому ринок не заперечується взагалі, він заперечується лише як визначальна структура економіки, якою він був в умовах індустріального суспільства.

Кінець ери домінування ринку окреслює контури функціональної альтернативи ринку. Вона самоутверджується адекватно логіці загальноцивілізаційних перетворень, принципам становлення інформаційної епохи мережевої взаємодії суб'єктів господарювання і проявляється у процесах конвергенції ринкового саморегулювання і державного управління, формуванні принципово нових організаційних форм горизонтальних зв'язків держави і бізнесу на засадах партнерства. Партнерство — це не підпорядкування слабшого сильнішому, а взаємодія на принципах паритету і довіри, це умова збереження індивідуальності та самодостатності кожного суб'єкта відносин.

Партнерство, як і конкуренція, певною мірою, є змаганням, однак воно не «воєнізоване», не здійснюється за логікою «хто кого?». Тут маємо вищий рівень духовності соціальних відносин. Партнерство — це відносини із суб'єктом взаємодії як з особистістю, як зі своїм супутником. Ідеться про принципово іншу філософію відносин, про інші світоглядні і духовні цінності, життєствердні пріоритети. Вирішальним тут є визнання протилежної сторони не лише суб'єктом трансакцій, як це властиво відносинам конкуренції, а таким самим суб'єктом як і «Я», — другим «Я». Тейяр де Шарден називав такий тип відносин «вищим ступенем соціальності» [9]. Тож перед нами диференційована соціальна єдність, у якій цілісність системи, в тому числі й економічної,

формується на основі синтезу інтересів кожного із суб'єктів взаємодії, інтегрованих у загальнонаціональні цілі розвитку економіки країни і підвищення якості життя всього суспільства. Переваги партнерства полягають у сприянні реалізації енергетичного потенціалу кожного із суб'єктів взаємодії: і держави, і приватного бізнесу. Це забезпечує зростання енергетичного потенціалу всього суспільства. Конкуренція — це прерогатива сильних, партнерство — надбання всіх.

Безумовною основою і обов'язковою умовою взаємодії держави і бізнесу на засадах партнерства є взаємна довіра учасників економічного процесу. А довіра, в свою чергу, прямо і безпосередньо пов'язана з відносинами конвергенції, як процесу зближення і компромісу державних та приватних інтересів, інтеграції державного планування і ринкового саморегулювання, які закладаються в основу державної економічної політики. Це означає визнання, перш за все, з боку держави, не формальної, а справжньої суверенності та самодостатності господарюючих суб'єктів. Державна економічна політика, що спрямована на партнерство з бізнесом, створення відповідних умов, і яка заснована на принципах довіри, конвергенції формує принципово нові «невідчужувані відносини» [10] з бізнесом, закладає основи нової для нашого суспільства культури державного управління економічним розвитком.

Говорячи про необхідність партнерства і бізнесу слід розуміти, що приватний капітал, незалежно від структури і розмірів, завжди розраховував і розраховує нині на підтримку держави. Це є істиною, підтвердженою історією розвитку західної економіки. Своїми економічними й особливо науково-технологічними досягненнями західний світ значною мірою завдячує органічному поєднанню сили приватного капіталу, в тому числі і монополій, та сили держави в єдиний функціональний економічний механізм. Державно-монополістичний капіталізм — це закономірна фаза розвитку індустріальної системи, предтеча сучасного постіндустріального суспільства. Авіація, космос, інформатика, Інтернет і багато інших найновіших напрямів науково-технічного прогресу розвивалися і розвиваються завдяки саме такому поєднанню.

У цьому можна послатися на досвід США, де симбіоз держави і крупного капіталу виступає як один із базових чинників ефективності та конкурентоспроможності економіки. Транснаціональні корпорації, що володіють близько 55 % цінних паперів (за ринковою вартістю), і держава, допомагаючи один одному, як правило, ставлять перед собою близькі за змістом економічні і політичні цілі. Особливу роль у цьому відіграють постійна ротація кадрів між державою і бізнесом, а також взаємне інформаційне забезпечення [11]. Як наслідок, американські держава і бізнес беруть участь у світовій конкуренції не просто як партнери, а як єдиний цілісний функціональний організм. За такими ж канонами діють і інші західні держави.

Але слід зважати, що ті ж приклади розвинених країн визначають суттєву умову конструктивності такої взаємодії. Такою умовою є безумовне збереження державою своєї самостійності і суверенності, реалізація нею щодо всіх суб'єктів господарської діяльності єдиних і прозорих, завчасно визначених «правил гри». Тут під «самостійністю і суверенністю» держави автор має на увазі не лише її здатність протистояти зовнішнім

впливам, але і її спроможність бути об'єктивним та неупередженим партнером вітчизняного бізнесу, протидіяти тенденціям олігархізації. Олігархізація, яку часто ототожнюють із крупним приватним капіталом, має зовсім інший інтерес, вона реалізує себе на інших — відмінних від партнерських — засадах. На відміну від партнерських форм взаємодії держави і бізнесу, ознакою олігархізації є зрощування державного капіталу з державною бюрократією із суто корпоративною метою, інколи всупереч загальнонаціональним інтересам [6]. Автор має на увазі корпоративно-тіньову спрямованість олігархізації, що зумовлює відповідні зв'язки бізнес-еліти з державним апаратом, як правило, через механізми тінізації і корупції. Утворюється ситуація, коли держава поступається своєю дієздатністю і починають домінувати суто олігархічні інтереси. Власне це стосується й нинішнього стану українського суспільства. Низька дієздатність держави в умовах її системної трансформації, з одного боку, і несформованість інституціонального і законодавчого поля, механізмів громадянського суспільства, з іншого, — це те підґрунтя, яке виявилось визначальним чинником активізації зазначеного процесу.

Автор вважає доцільним зауважити, що деолігархізація вітчизняної економіки взагалом, її окремих сегментів передбачає доволі широке поле суспільних перетворень. Це надзвичайно складний, тривалий, багатоаспектний процес. Він не повинен бути радикальним стосовно всього вітчизняного бізнесу і передбачає певну делікатність у відносинах із приватним капіталом. Слід враховувати те, що значна частина вітчизняного бізнесу, особливо його середній сегмент, прагне до цивілізованих і законних форм функціонування. Він прагне міжнародного визнання, а відтак — упорядкування економічного життя, власної легітимізації, виходу з тіні, нормальної сплати податків, здійснення ефективних реформ. Бізнес, масштаби якого є основою формування так званого середнього класу, є найбільш зацікавленим суб'єктом стабільності суспільства, його демократизації. Будучи носієм ліберальної ідеології, він зазвичай толерантно ставиться до влади, розраховуючи на її підтримку і готовність до співпраці.

Саме в цьому контексті — партнерство держави і бізнесу — має формуватися вітчизняне підґрунтя утвердження основ постіндустріальної економіки, в умовах якої приватний бізнес набуває багатоцільового характеру. Він стає відповідальним не лише за прибуток, а й за екологію, національні, політичні, соціальні та моральні проблеми. Бізнес забезпечує зв'язок виробництва з наукою, бере на себе функції взаємодії з владою. У підсумку бізнес, як зазначає Е. Тоффлер, «чимдалі більше і більше потрапляє в мережу політики .... І навпаки, кожне важливе корпоративне рішення «виробляє», певною мірою, непрямі політичні ефекти й дедалі частіше несе відповідальність за них» [12]. Цією констатацією розширюються наші уявлення щодо функціональної визначеності сучасної держави: прагнучи мінімізувати свою безпосередню присутність у здійсненні господарських процесів, вона водночас залишається активним гравцем на полі соціальних відносин. Звісно, що ці функції реалізуються у тісній кооперації з приватним капіталом, недержавними інститутами. Однак за всієї значимості такої кооперації першість у реалізації всього комплексу завдань розвитку належить державі.

Сучасні руйнівні процеси в усіх сферах суспільного життя країни є, на думку автора, перш за все, проявом неспроможності (не бажання) української влади, як функціонального уособлення держави, усвідомлювати прогресивні тенденції трансформаційних процесів, адекватно відповідати на запити і очікування суспільства. Для українського суспільства, ментальності якого є іманентним патерналізм, це супроводжується розпачем і відчуженістю, радикалізацією політичних процесів. Звичним стає переконання, що влада в країні належить знеособленій анонімній мафіозній структурі, що не підвладна контролю. Можна говорити про психологічну легітимність мафії-влади, джерелом якої є не закон, а таємна влада грошей та насильства. Отже, в уяві громадян влада в Україні легітимізована конституційними засобами, а конституційні органи влади не є такими, що відповідають уявленням людей про повноцінну владу. Між суспільством і владою виникає і поширюється прірва. Подолання цієї прірви є шляхом виходу суспільства із трансформаційної кризи і, перш за все, — способом реалізації програмних стратегій розвитку, до яких належить Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна 2020», і який містить перелік реформ і визначає ключові показники успішності розвитку держави [13]. Прогноз успішності перетворень, запропонованих суспільству цією Стратегією, можливий, серед іншого, в контексті історичних аналогій. А саме — програми реформ Ф. Д. Рузвельта «Новий курс». Реалізуючи програму подолання країною економічної кризи, що за тих умов означало боротьбу за владу — для одних і за справедливість — для інших, Ф. Д. Рузвельт запропонував підписати «Кодекс чесної конкуренції»: створити єдині для всіх правила, забезпечити рівність суб'єктів господарювання в різних галузях, обов'язковість і безумовність мінімальних соціальних гарантій. Той, хто з роботодавців підтримував цю угоду, отримував держзамовлення і податкову підтримку, інші залишалися за межами державної допомоги. Тоді ж з'явився відомий «Акт про відновлення національної промисловості» [14].

Автор вважає, що у наш час ми стикаємося з певною проекцією умов Великої депресії: сьогодні головною передумовою реалізації «Стратегії «Україна 2020», як і тоді, постають партнерські відносини, суспільна угода між українською владою і бізнесом, де кожна зі сторін має свою зону відповідальності. Країна постала перед вибором: або — існування у стані перманентного соціального збурення, або — упорядкована життєдіяльність у руслі, адекватної за своєю витонченістю і складністю в період структурної і системної криз, державної політики в інтересах всього суспільства.

Примат суспільних інтересів має втілюватися у інституціональній структурі державного регулювання економіки. Перш за все — у державному контролі за основними параметрами відтворення капіталу шляхом впровадження механізмів планування, кредитування, субсидування, ціноутворення і регулювання базових умов підприємницької діяльності. Держава у цьому процесі виступає не розпорядником-адміністратором, а радше — модератором, спрямовуючи свої зусилля на формування умов партнерської взаємодії суб'єктів господарювання. Урядовці при цьому не керують підприємцями, а організовують співпрацю ділової, наукової і інженерної спільнот у руслі формування спільних цілей розвитку і засобів їх досягнення. Саме на це має налаштуватися

механізм державного управління: держава забезпечує надання довгострокових і доступних кредитів, а бізнес гарантує його цільове використання у інвестиційних проектах з розвитку виробництва; держава забезпечує доступ до інфраструктури і послуг за помірними цінами, а підприємці відповідають за створення конкурентоспроможної продукції; з метою її підвищення держава організовує і фінансує проведення необхідних НДДКР, освіту і підготовку кадрів, а бізнес впроваджує інновації і інвестує у нові технології. Партнерство держави і бізнесу здійснюється підпорядковано суспільним інтересам у розвитку економіки, поліпшенні якості життя. Відповідно змінюється ідеологія відносин у суспільстві — ліберальна парадигма домінування корпоративних, вузьких індивідуальних інтересів змінюється парадигмою сталого розвитку всього суспільства.

Така концепція, на думку автора, має визначати зміст трансформаційних змін у підходах до державного устрою і державного управління вцілому. Аналіз еволюції ролі і функцій держави доводить, що ознакою сьогодення є процеси переоцінки принципів і теоретичних концептів її участі в економіці країни, що формалізуються у моделі «активізуючої держави», яка закладає основи реформ державного управління відповідно до теорії «нового державного управління» (New Public Management) [15]. «Активізуюча держава» ініціює процеси вирішення суспільних проблем, виступає в ролі посередника, залучає бізнес і громадські організації до виконання низки функцій, які раніше виконувала сама. Найважливішими функціями держави стають: ініціювання, активізація і стимулювання. Модель «активізуючої держави» передбачає оцінку її ефективності в таких вимірах:

- держава як гарант забезпечення виробництва та надання послуг;
- держава як виробник суспільних послуг, якщо це обумовлено, наприклад, питаннями суспільної безпеки або якщо держава може це зробити з меншими витратами, ніж інші суб'єкти;
- держава як інститут, що створює рамки і умови суспільної активності і мотивує суб'єктів економічної діяльності до самостійного вирішення проблем;
- держава як інститут нагляду за суспільною та економічною діяльністю [15].

Означені напрями реформування функцій держави обумовлені, по-перше, вичерпністю відтворювального потенціалу концепції другої половини ХХ ст. «держави добробуту», яка надає суспільству широкий спектр послуг, і концепції «маловитратної держави», яка віддає перевагу вирішенню суспільних проблем приватному секторові; по-друге, невідповідності цих концепцій умовам формування нової господарської системи з розвиненими секторами виробництва знань, соціального захисту, соціальної справедливості і розвитку особистості. Виконання державою всіх вищезазначених функцій одноосібно пов'язане з великими труднощами, тому часткова їх передача іншим суб'єктам є об'єктивним і закономірним процесом, що приводить до відносин партнерства. Автор вважає, що є підстави стверджувати про формування нової концепції держави — «держави-партнера», коли держава відіграє роль посередника і партнера з узгодження суспільних інтересів з бізнесом і громадськістю на умовах рівноправності, паритету вигод і ризиків, за безумовної умови превалювання суспільних загальнонаціональних інтересів.

5. Висновки

Таким чином проведений аналіз дозволяє виокремити два напрями у трактування феномена партнерства в контексті суспільних трансформацій:

1) напрям формування державної політики і державного управління: партнерство влади і бізнесу стає способом оптимізації здійснення державою своїх обов'язків перед суспільством, одним із способів забезпечення реалізації цілей розвитку в інтересах всього суспільства, засобом реформування державного управління у відповідності до нової концепції «держави-партнера»;

2) економічний напрям: партнерство держави і бізнесу у його інституціональних формах стає засобом залучення бізнесу до сфер економічної діяльності, ефективність яких забезпечує інноваційний розвиток вітчизняного виробництва, підвищення його конкурентоспроможності; формою господарської інтеграції державних і приватних інтересів шляхом перерозподілу вигод, ризиків і відповідальності.

Напрямок подальших наукових розвідок з проблеми, на думку автора статті, має полягати в площині аналізу існуючого досвіду і наукового обґрунтування перспектив розвитку партнерських відносин держави і бізнесу у їх правових і господарських формалізованих втіленнях — державно-приватних партнерствах, удосконаленню правового і інституціонального середовища системної реалізації їх потенціалу.

Література

1. Катаев, С. Л. Сучасне українське суспільство [Текст] / С. Л. Катаев. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 200 с.
2. Мережко, А. А. Развитие капитализма в Украине [Электронный ресурс] / А. А. Мережко // Свобода — 2006. — № 11. — Режим доступа: \www/URL: <http://www.svoboda.com.ua/index.php?Lev=archive&Id=2866>.
3. Пасхавер, А. И. Кем быть [Текст] / А. И. Пасхавер. — К.: Фонд Порошенко, 2014. — 112 с.
4. Ослунд, А. Сравнительная олигархия: Россия, Украина и США [Текст] / А. Ослунд // Отечественные записки. — 2005. — № 1. — С. 49–73.
5. Лановий, В. Олігархічний капіталізм: передумови розвалу [Електронний ресурс] / В. Лановий. — Режим доступу: \www/URL: <http://www.epravda.com.ua/publications/2012/10/2/337702/>. — 02.10.2012.
6. Гальчинський, А. С. Лібералізм: уроки для України [Текст]: наук.-попул. Есе / А. С. Гальчинський. — К.: Либідь, 2011. — 288 с.
7. Гелбрейт, Дж. К. Новое индустриальное общество [Текст] / Джон Кеннет Гелбрейт. — М.: Прогресс, 1969. — 480 с.
8. Сорос, Дж. Криза глобального капіталізму [Текст] / Дж. Сорос. — К.: Основи, 1999. — 259 с.
9. Де Шарден, П. Т. Феномен человека. Преджизнь, жизнь, мысль, сверхжизнь [Текст] / Пьер Тейяр де Шарден. — М.: Наука, 1987. — 240 с.
10. Бузгалин, А. На пути к социальному освобождению Человека [Электронный ресурс] / А. Бузгалин — Режим доступа: \www/URL: <http://viperson.ru/wind.php?ID=457760&soch=1>. — 11.10.2007.
11. Білорус, О. Політична економія глобалізму. Глобалізм як світова система імперіалістичної інтеграції [Текст]: зб. наук. Праць / О. Білорус; Ін-т світової економіки і міжнародних відносин НАН України // Україна в глобалізованому світі. — Київ, 2007. — 176 с.
12. Тоффлер, Э. Третья волна [Текст] / Элвин Тоффлер. — Москва: АСТ, 2004. — 781 с.
13. Про Стратегію сталого розвитку «Україна 2020» [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. — Режим доступу: \www/URL: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
14. Уткин, А. И. Дипломатия Ф. Рузвельта [Текст] / А. И. Уткин. — Свердловск: Изд-во Урал. ун-та, 1990. — 543 с.
15. Сильвестров, С. Н. Государственно-частное партнерство в инновационной сфере [Текст] / под ред. С. Н. Сильвестрова. — М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. — 256 с.

ОТНОШЕНИЯ ПАРТНЕРСТВА В КОНТЕКСТЕ ТРАНСФОРМАЦИОННЫХ ИЗМЕНЕНИЙ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В работе рассмотрены направления реализации созидательного потенциала отношений партнерства между государством и бизнесом в контексте реформационного переустройства национальной экономики в условиях глобализации. Обоснована актуальность модернизации подходов к государственному устройству и государственному управлению в рамках модели «активизирующего государства» в соответствии положениям теории «нового государственного управления».

Ключевые слова: общественно-экономические трансформации, глобализация, рыночный фундаментализм, новое государственное управление, государственно-частное партнерство.

Шевченко Борис Олексійович, кандидат економічних наук, кафедра політекономії, Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка, Україна, e-mail: schevac@rambler.ru.

Шевченко Борис Алексеевич, кандидат экономических наук, кафедра политэкономии, Полтавский национальный педагогический университет им. В. Г. Короленко, Украина.

Shevchenko Boris, Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine, e-mail: schevac@rambler.ru